

Y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil
Commission for Tertiary Education and Research

Amod: Lles Staff a Dysgwyr

Rhaid i ddarparwr sydd wedi cofrestru gyda Medr neu sy'n cael ei gyllido ganddo:

- sicrhau bod trefniadau effeithiol ar waith i gefnogi a hyrwyddo lles dysgwyr a staff

Categori Amod

Mae hwn yn amod cofrestru cychwynnol a pharhaus. Mae hwn yn amod ar gyfer cyllid.

Sail Gyfreithiol

O dan Adran 27 o **Ddeddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022** (y Ddeddf) (mae'n ofynnol i Medr greu amod cychwynnol "effeithiolrwydd trefniadau'r darparwr addysg drydyddol sy'n gwneud cais ar gyfer cefnogi a hybu lles ei fyfyrwyr a'i staff")

O dan Adran 31 o'r Ddeddf, mae'n ofynnol i Medr i greu amod cofrestru parhaus "sy'n ymwneud ag effeithiolrwydd trefniadau'r darparwr ar gyfer cefnogi a hybu lles ei fyfyrwyr a'i staff"

O dan Adran 108 o'r Ddeddf, rhaid i'r Medr ystyried a yw'n mynd i osod telerau ac amodau sy'n ymwneud "ag effeithiolrwydd trefniadau'r darparwr ar gyfer cefnogi a hybu lles ei fyfyrwyr a'i staff".

Rhaid i ddarparwyr hefyd gydymffurfio â dyletswyddau a fframweithiau statudol perthnasol.

Gofynion Cydymffurfio

Er mwyn cydymffurfio â'r amod hwn, **rhaid** i ddarparwyr:

1. ystyried y gofynion a nodir yn y manylion atodol ynghylch y gofynion cyllid a rheoleiddiol ar gyfer lles staff a dysgwyr (neu unrhyw ddiwygiadau dilynol)

2. cyd-fynd â dyletswyddau cyfreithiol a statudol perthnasol gan nad yw'r amod hwn yn disodli nac yn dileu dyletswyddau cyfreithiol na rhwymedigaethau statudol presennol darparwyr
3. ystyried gwybodaeth, arweiniad a chyngor perthnasol a gyhoeddir gan Medr

Monitro

Bydd Medr yn monitro cydymffurfedd â'r amod hwn yn y ffyrdd canlynol (i gael diffiniadau o'r rhain, gweler dull Medr o fonitro):

- **Ffurflen Sicrwydd Flynyddol:** fel rhan o Ffurflen Sicrwydd Flynyddol Medr, bydd disgwyl i gyrff llywodraethu darparwyr hunanddatgan a darparu tystiolaeth gysylltiedig eu bod wedi ateb gofynion cydymffurfio'r amod
- **dadansoddi data:** bydd Medr yn monitro gan ddefnyddio amrywiaeth o ddata sydd ar gael gan gynnwys canfyddiadau arolygon
- **cyflwyniadau pryderon rheoleiddio a monitro cwynion:** mewn achosion lle mae pryderon rheoleiddiol a gyflwynir i Medr, neu ddadansoddiad o ddata cwynion, yn nodi themâu neu faterion systemig sy'n ymwneud â chydymffurfedd â'r Amod Lles Staff a Dysgwyr
- **arolygon dysgwyr:** mewn achosion lle mae canlyniadau o arolygon yn gysylltiedig ag effeithlonedd neu effaith lles staff a dysgwyr
- **gweithgareddau ymgysylltu:** naill ai ar lefel darparwr neu ar lefel sector, bydd Medr yn ymgysylltu â darparwyr wrth adolygu sut y mae cyngor neu arweiniad yn cael ei ystyried
- **Digwyddiadau y Mae'n Rhaid eu Hadrodd:** bydd digwyddiadau y mae darparwyr yn eu adrodd wrth Medr yn cael eu defnyddio fel metrigau i asesu trefniadau llywodraethu a rheoli darparwyr
- **Ffynonellau Sicrwydd Annibynnol:** gan gynnwys adolygiadau, arolygiadau, gwybodaeth gan reoleiddwyr eraill megis Estyn, yr Asiantaeth Sicrhau Ansawdd Addysg Uwch (QAA), y Comisiwn Cydraddoldeb a Hawliau Dynol ac adroddiadau gan gyrff proffesiynol neu statudol
- **adolygiadau thematig:** a gaiff eu llunio i archwilio testunau ar draws y sector cyfan, neu i roi cymorth i wella mewn meysydd penodol

Mae'n bosibl y bydd darparwyr sydd â hanes blaenorol o beidio â chydymffurfio, sy'n dangos tueddiadau o ddirywiad mewn data neu sy'n wynebu risg o beidio â chydymffurfio yn y dyfodol yn destun craffu mwy dwys. Bydd peidio â chydymffurfio â gofynion monitro yn ysgogi ymchwiliadau pellach ac ymyriadau posibl.

Adolygu a Diwygio

Bydd Medr yn adolygu'r amod hwn yn rheolaidd i sicrhau ei fod yn cyd-fynd ag anghenion esblygol y sector, newidiadau polisi ac adborth gan randdeiliaid.

Y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil
Commission for Tertiary Education and Research

Manylion Atodol: Lles Staff a Dysgwyr

Yn berthnasol i: Amod Lles Staff a Dysgwyr

Rhaid i ddarparwr sydd wedi'i gofrestru gyda Medr:

- ystyried y manylion atodol hyn ac unrhyw fanylion atodol a gyhoeddir yn y dyfodol gan Medr ynghylch y gofynion cyllido a rheoleiddiol mewn perthynas â'r Amod cychwynnol a pharhaus ar gyfer Lles Staff a dysgwyr erbyn 1 Awst 2026

Rhaid i ddarparwr sy'n cael ei gyllido gan Medr:

- ystyried y manylion atodol hyn ac unrhyw fanylion atodol a gyhoeddir yn y dyfodol gan Medr ynghylch y gofynion cyllido a rheoleiddiol mewn perthynas â'r Amod cychwynnol a pharhaus ar gyfer Lles Staff a Dysgwyr o 1 Awst 2026

Cwmpas a Rhesymeg

1. Mae'r ddogfen hon wedi'i bwriadu i ddarparu gwybodaeth i alluogi darparwyr i gydymffurfio â'r Amod cofrestru a chyllid cychwynnol a pharhaus ar gyfer Lles Staff a Dysgwyr.
2. **Dylai'r** Amod ar gyfer Lles Staff a Dysgwyr gael ei ddehongli a'i roi ar waith ar y cyd â Fframwaith Rheoleiddio ehangach Medr.
3. Mae gan Medr gyfrifoldeb statudol i hyrwyddo cydweithio. Felly, **dylai** darparwyr trydyddol gynnwys staff mewn trafodaethau ynghylch Amod rheoleiddiol Medr ar gyfer Lles Staff a Dysgwyr, lle bo'n briodol, dylent weithio gydag undebau llafur i gyflawni gofynion yr amod gan ei fod yn ymwneud â lles staff.
4. Rhaid deall yr Amod Lles Staff a Dysgwyr yng nghyd-destun ehangach deddfwriaeth a pholisi cenedlaethol. **Dylai'r** modd y'i rhoddir ar waith adlewyrchu dyletswyddau statudol a strategaethau perthnasol Llywodraeth Cymru, ac alinio â nhw, gan sicrhau cydlynid â'r dirwedd gyfreithiol a pholisi ehangach addysg drydyddol yng Nghymru.

5. Yn unol â'r Cod Ymgysylltu â Dysgwyr, **rhaid** i ddarparwyr ymgysylltu â dysgwyr yn eu proses gwneud penderfyniadau, gan gynnwys penderfyniadau sy'n ymwneud â staff a lles dysgwyr lle bo'n briodol. **Rhaid** i ddarparwyr weithio gyda chyrff cynrychioliadol dysgwyr (lle y bônt yn bodoli) i gyflawni gofynion yr amod yma gan ei fod yn ymwneud â lles dysgwyr.

Lles

6. Mae [memorandwm esboniadol Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil \(Cymru\) 2022](#) (y Ddeddf) yn darparu esboniad o'r hyn y mae 'lles' a 'trefniadau' wedi'u bwriadu i'w olygu mewn perthynas â'r amod ar gyfer lles staff a dysgwyr.

Rhaid i ddarparwyr ystyried y canlynol:

- mae 'trefniadau' lles staff a dysgwyr yn cynnwys polisiau, gweithdrefnau a gwasanaethau sy'n hybu ac yn cefnogi llesiant a diogelwch staff a dysgwyr

Mae 'llesiant' yn y cyd-destun hwn wedi'i fwriadu i olygu (gweler rhestr termau Medr am diffiniadau unigol)

- llesiant emosiynol
- iechyd meddwl

Mae 'diogelwch' wedi'i fwriadu i olygu rhyddid rhag niweidiau gan gynnwys:

- aflonyddu,
- camymddwyn (fel y mae'n ymwneud â lles staff a dysgwyr),
- trais (gan gynnwys trais rhywiol)
- troseddau casineb

Hunanwerthusiad o Les Gan Ddarparwyr

7. **Rhaid** i darparwyr gynnal hunanwerthusiad o les staff a dysgwyr. **Rhaid** i'r hunanasesiad lles staff a dysgwyr gael ei gymeradwyo gan gorff llywodraethu'r darparwyr neu gyfwerth a'i adolygu'n flynyddol.
8. Mae Medr yn cydnabod bod yr holl ddarparwyr trydyddol ar hyn o bryd yn cynnal hunanasesiadau a/neu brosesau hunanwerthuso sy'n ymwneud â phob maes o ran lles staff a dysgwyr. Felly, nid ydym yn disgwyl cyhoeddi templedi hunanwerthuso gan ein bod yn disgwyl bod hunanasesu/hunanwerthuso eisoes yn rhan o brosesau presennol ac wedi'i fwriadu i ddiwallu anghenion penodol pob darparwr. I leihau'r baich i'r eithaf, **rhaid** i ddarparwyr benderfynu ar y dull neu'r dulliau hunanasesu/hunanwerthuso mwyaf priodol ac effeithiol yn seiliedig ar eu cyd-destun gweithredol.
9. **Rhaid** i'r hunanwerthusiad o les gan ddarparwyr gynnwys y canlynol:
- effeithiolrwydd polisiau, gweithdrefnau a gwasanaethau cymorth i hybu a rhoi cymorth ar gyfer llesiant emosiynol ac iechyd meddwl dysgwyr a staff
 - effeithiolrwydd polisiau, gweithdrefnau a gwasanaethau cymorth i hybu a rhoi cymorth ar gyfer diogelwch dysgwyr a staff, y mae'n rhaid iddo

gynnwys rhyddid rhag aflonyddu, camymddwyn, trais (gan gynnwys trais rhywiol) a throseddau casineb

- asesiad risg lles: asesiad o risgiau i les a chymau lliniaru'r darparwr
- **rhaid** i bolisiâu, gweithdrefnau a gwasanaethau cymorth lles gael eu llywio gan asesiad effaith cydraddoldeb (lle bo'n berthnasol)

10. Os nad yw'r meysydd uchod wedi'u cynnwys ym mhrosesau hunanwerthuso/hunanasesu presennol y darparwyr bydd angen iddynt gael eu gwerthuso a'u hymgorffori mewn dogfennaeth hunanwerthuso/hunanasesu presennol.

11. **Dylai** darparwyr ddefnyddio offer a chanllawiau hunanasesu presennol i gefnogi hunanasesu. Gallant gynnwys, ymhlith eraill:

- **Enghreifftiau Addysg Uwch:**
 - hunanasesiad a fframwaith Stepchange Universities UK
 - asesiad fframwaith diogelu rhag hunanladdiad Universities UK
 - hunanasesiad Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (sydd wrthi'n cael ei ddatblygu)
- **Enghreifftiau eraill o brosesau hunanasesu nad ydynt yn sector-benodol:**
 - offeryn hunanasesu a gweithredu NYTH Llywodraeth Cymru
 - pecyn cymorth Sefydliadau sy'n Ystyriol o Drawma a Phrofiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (TrACE)
 - Matrics Aeddfedrwydd Sefydliadau Gwrth-hiliol

12. Nid yw'n ofynnol fel arfer i ddarparwyr gyflwyno eu hunanwerthusiad i Medr. Bydd Medr yn galw hunanwerthusiadau i mewn dim ond os caiff pryderon a risgiau eu codi neu eu hadnabod.

13. Wrth gynnal hunanwerthusiad **dylai** darparwyr ystyried yr egwyddorion hunanwerthuso a ddatblygwyd gan yr Asiantaeth Sicrhau Ansawdd Addysg Uwch (QAA) ac Estyn.

Cynllun Gweithredu Lles Darparwyr

14. **Rhaid** i'r cynllun gweithredu ar gyfer lles gael ei gymeradwyo gan y Corff Llywodraethu (neu gorff cyfatebol) a chael ei oruchwylio trwy broses llywodraethu a rheoli gadarn a dylai fod yn gyson ag arferion llywodraethu a chyflogi'r darparwr.

15. **Rhaid** i ddarparwyr gyflwyno cynllun gweithredu lles dwy flynedd i Medr. Bydd Medr yn cydweithio â chynrychiolwyr y sector trydyddol i greu'r templed cynllun gweithredu lles. Wrth gwblhau'r cynllun gweithredu lles, **rhaid** i ddarparwyr nodi eu camau gweithredu blaenoriaeth yn seiliedig ar hunanasesiad lles darparwyr.

16. Bydd y cynllun gweithredu ar gyfer lles yn cael ei ddefnyddio gan Medr fel sail ar gyfer ymgysylltu â darparwyr unigol ac i adnabod cymorth, polisiâu a phrosesau a systemau a risgiau a materion systemig ar draws y sector cyfan a fydd yn goleuo proses Asesiad Risg Darparwyr Medr ar gyfer darparwyr.

Ffurflenni Sicrwydd Blynyddol Darparwyr

17. **Rhaid** i ddarparwyr gyflwyno ffurflen sicrwydd a chydymffurfedd flynyddol. Mae'r ffurflen wedi'i bwriadu i oleuo proses Ffurflen Sicrwydd Flynyddol Medr. Fel rhan o Ffurflen Sicrwydd Flynyddol Medr, **bydd** disgwyl i gorff llywodraethu (neu gorff cyfatebol) y darparwyr gynnwys:
- hunan-ddatganiad eu bod wedi cydymffurfio â'r amod a darparu tystiolaeth gysylltiedig
 - cadarnhad bod y gweithgareddau yn y cynllun lles blynyddol a gyflwynwyd wedi cael eu cyflawni fel y bwriadwyd a bod meysydd nas cyflawnwyd yn cael eu hadlewyrchu ac yn cael sylw yn y cynllun ar gyfer y flwyddyn ddilynol
 - newidiadau neu welliannau i'r cynllun gweithredu lles a gyflwynwyd a'r rhesymeg dros y newidiadau
 - sicrwydd bod y corff llywodraethu (neu gorff cyfatebol) wedi'i argyhoeddi ynghylch effeithiolrwydd trefniadau'r darparwr i ategu a hybu lles staff a dysgwyr
18. Bydd Medr yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar risg o sicrhau y cydymffurfir â'r Amod hwn am ei fod yn ymwneud â chofrestru neu gyllido. Lle mae ein data, tystiolaeth neu adroddiadau'n awgrymu y gallai fod risg o beidio â chydymffurfio, gallwn ofyn i ddarparwr gyflwyno tystiolaeth neu ddogfennau ychwanegol. Mae hyn yn cynnwys sefyllfaoedd lle bu digwyddiadau blaenorol, newidiadau sylweddol i weithrediadau'r darparwr, Digwyddiadau y Mae'n Rhaid eu Hadrodd, neu lle mae ffynonellau cadarn o wybodaeth - megis arolygon llais dysgwyr, cwynion neu bryderon rheoleiddiol eraill - yn dangos y gallai'r darparwr fod yn peri risg uwch.
19. Lle mae monitro'n adnabod meysydd ar gyfer gwella, neu enghreifftiau o arferion da, gall Medr ddarparu gwybodaeth, cyngor, data, rhannu arferion gorau, a/neu wneud argymhellion i gynorthwyo darparwyr gyda chydymffurfio neu wella'n barhaus.

Llinell Amser a Disgwyliadau Darparwyr ar Gyfer Monitro â'r Amod:

	Darparwyr Addysg Uwch	Darparwyr Addysg Bellach	Darparwyr Dysgu Oedolion yn y Gymuned	Darparwyr Prentisaethau
Erbyn 31 Gorffennaf 2026	Cyflwyno i Medr: Datganiad sicrwydd yn cadarnhau bod darparwyr wedi ymgymryd â hunanasesiad lles wedi'i gyflwyno fel rhan o'r broses gofrestru			

Erbyn 30 Tachwedd 2026	Cyflwyno i Medr: Cynllun gweithredu lles dwy flynedd (2026/28)	Cyflwyno i Medr: Datganiad sicrwydd yn cadarnhau bod darparwyr wedi ymgymryd â hunanasesiad lles a chynllun gweithredu lles dwy flynedd (2026/28)	
Erbyn 1 Awst 2027			Cyflwyno i Medr: Datganiad sicrwydd yn cadarnhau bod darparwyr wedi ymgymryd â hunanasesiad lles a chynllun gweithredu lles dwy flynedd 2027/29
Rhagfyr 2027	Cyflwyno i Medr: Ffurflenni sicrwydd blynyddol darparwyr 2026/27	Cyflwyno i Medr: Ffurflenni sicrwydd blynyddol darparwyr 2026/27	
Erbyn 1 Mehefin 2028	Drwy hunanasesiad, cyflwyno i Medr: Cynllun gweithredu lles darparwyr ar gyfer y cyfnod 1 Awst 2028 i 31 Gorffennaf 2030	Drwy hunanasesiad, cyflwyno i Medr: Cynllun gweithredu lles darparwyr ar gyfer y cyfnod 1 Awst 2028 i 31 Gorffennaf 2030	
Rhagfyr 2028	Cyflwyno i Medr: Ffurflenni sicrwydd blynyddol darparwyr 2027/28	Cyflwyno i Medr: Ffurflenni sicrwydd blynyddol darparwyr 2027/28	Cyflwyno i Medr: Ffurflenni sicrwydd blynyddol darparwyr 2027/28
Erbyn 1 Mehefin 2029			Drwy hunanasesiad, cyflwyno i Medr: Cynllun gweithredu lles darparwyr ar gyfer y cyfnod 1 Awst 2029 i 31 Gorffennaf 2031
Rhagfyr 2029	Cyflwyno i Medr: Ffurflenni sicrwydd blynyddol darparwyr 2028/29	Cyflwyno i Medr: Ffurflenni sicrwydd blynyddol darparwyr 2028/29	Cyflwyno i Medr: Ffurflenni sicrwydd blynyddol darparwyr 2028/29